

KVINNLIGA ARBETSOMRÅDEN

UPPGIFTER ANGÅENDE

UTBILDNING, LÖNEFÖR-
HÅLLANDEN, ARBETS-
:: :: TILLGÅNG M. M. :: ::

SAMLADE OCH UTGIFNA

AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS BYRÅ

STOCKHOLM 1913
OSKAR EKLUNDS BOKTRYCKERI.

KVINNLIGA ARBETSOMRÅDEN

FÖRORD.

ALLT sedan Fredrika-Bremer-Förbundets tillkomst och vid sidan af dess arbete för nya förvärfsmöjligheter för kvinnor har en af förbundsbyråns förnämsta uppgifter varit att insamla och tillhandahålla allmänheten upplysningar angående befintliga *arbetsområden för kvinnor*. Här föreliggande tryckhäfte meddelar i *sammanträngd form* en öfversikt öfver utbildning, löneförhållanden, arbetstillgång m. m. inom de kvinnliga yrken, hvarmed byrån i sin upplysningsverksamhet mest haft att syssla. Afsikten med broschyren, som alltså ej framträder med några som helst anspråk på fullständighet, är att vid val af lefnadsbana för kvinnlig ungdom komma den upplysningssökande allmänheten till nytta.

Om uppslagsboken visar sig motsvara sitt ändamål, torde det på grund af ämnets natur snart nog blifva nödvändigt omarbета och utvidga densamma och mottager förbundet med tacksamhet de förslag till ändringar och tillökningar, som af intresserade kunna komma att lämnas.

Praktiska yrken.

Hemsysslor.

Utbildning:

Hushållsskolor med kurser af olika längd, 3 mån.—1 år. *Kursavgift:* 120—1,000 kr. (Med de dyrare avgifterna följer hel inackordering.)

Kurser i linne- och klädsömnad 1—2 mån. *Kursavgift:* 25—45 kr. (Se Slöjd, sid. 15.)

Barnavårdskurser:

Sällskapet Barnavård, Stockholm, Hornsgatan 50. *Utbildningstid:* 3 mån. *Kursavgift:* 180 kr. hvari ingår avgift för bostad och kost.

Föreningen Barnavärns barnhem, Göteborg, Faktorigatan 223—224. *Utbildningstid:* 3 mån. *Kursavgift:* 120 kr., fri bostad och kost.

Fröbelinstitutets, Norrköping, kurs i späda barns vård. *Utbildningstid:* 3 mån. *Kursavgift:* 50 kr.

Dessutom gifvas vid flera barnkrubbor och förlossningshem kurser af varierande längd.

Löner, ungefärligen angifna: Husföreståndarinnor 300—600 kr. pr år; Hushållsbiträden 15—25 kr. pr månad; Barnavårdarinnor, med utbildning 30—40 kr., utan utbildning 18—25 kr. pr månad.

Arbetsstillgång: Husföreståndarinnor, efterfrågan på platser större än tillgången; Hushållsbiträden, tillgång på platser någorlunda god; Barnavårdarinnor, god tillgång på platser.

Mejerihandtering.

Utbildningsanstalter:

Statens mejeristationer, 31 till antalet, hvaraf 20 äro första och 11 andra årets. *Inträdesfordringar*: god hälsa och stark kroppsbyggnad; förmåga att läsa innantill och skriva läsligt; säker kunskap om samt öfning i användandet af de fyra räknesätten med hela tal och decimalbråk samt färdighet i mjölkning. *Utbildningstid*: 2 år, hvaraf 1 år vid första och 1 år vid andra årets station. *Undervisningen* afgiftsfri; elev erhåller fri bostad och kost samt 75 kr. om året i beklädnadshjälp. Se vidare regl. af den 11 april 1890.

Malmöhus läns mejeriskola å Älnarp, adr. Äkarp. *Inträdesfordringar*: goda folkskolekunskaper, god hälsa och stark kropps-konstitution, färdighet i mjölkning samt i regel 2-årig tjänstgöring vid framstående mejeri, helst där ostberedning bedrivits. *Utbildningstid*: 6 månader. *Undervisningen* afgiftsfri; elev åtnjuter fri bostad och kost samt 50 kr. i beklädnadshjälp.

Statens mejeriskola vid Ätvidaberg är en öfverbyggnad på ofvannämnda kurser. *Kursens längd*: 6 månader. *Kursavgift*: 180 kr., hvari ingår afgift för bostad och kost.

Löner för mejerskor: I norra Sverige 200—500 kr. och allt fritt; i mellersta och södra Sverige 300—1,200 kr. och allt fritt.

Arbetstillgång: god.

Trädgårdsskötsel.

Statsunderstödda utbildningsanstalter:

Älnarps trädgårdsskola, Äkarp, och **Adelsnäs trädgårdsskola**, Ätvidaberg. *Inträdesfordringar*: minst treårig verksamhet inom trädgårdsyrket, god folkskolebildning, friskbetyg; ålder: minst 21 år. *Kursens längd*: 2 år. *Undervisningen* afgiftsfri; elev erhåller fri bostad och vivre.

Adelsnäs trädgårdsskolas 6-månaderskurs för kvinnliga elever (15 april—15 oktober). *Inträdesfordringar*: skolbildning, friskbetyg. *Kursavgift*: 100 kr. Elev får själf ombesörja inackordering.

Torshäll, adr. Leksand, (fröknarne Lillie Landgren och Märta Philip). *Inträdesfordringar*: friskbetyg; ålder: minst 18 år. *Kursens längd*: 1 april—1 nov. *Kursavgift*: 420 kr., hvari ingår inackorderingsavgift.

Trädgårdskurs vid Husmoderskolan i Karlstad. *Inträdesfordringar*: friskbetyg; ålder: minst 18 år. *Kursens längd*: 10 april—10 okt. *Kursavgift*: 50 kr. förutom inackordering.

Trädgårdskurs vid Hammenhögs folkhögskola, Skåne. *Undervisningen* afgiftsfri, fri bostad. För kost erlægges 30 kr. i månaden.

Vid en del länsträdgårdar och andra större trädgårdar mottagas kvinnliga elever för växthuspraktik.

Löner för kvinnliga trädgårdsmästare: ungefärligen angifna: 30—40 kr. i månaden jämte fri bostad och kost.

Arbetstillgång: Ganska god.

Hönsskötsel.

Utbildningsanstalt:

Fjäderfäskötareskolan i Boxholm, där dels en sexmånaders-, dels en enmånaderskurs förekommer. *Undervisningen* afgiftsfri. Vidare mottaga en del större hönsgårdar elever.

Löner för hönsskötare: ungefärligen angifna: 25—30 kr. och allt fritt.

Arbetstillgång: God.

Fotografering.

Någon yrkesskola för utbildande af fotografer finnes ej. Nybörjare mottagas som elever vid en del större ateljéer mot en afgift varierande emellan 50—100 kr. pr månad eller en större summa för oinskränkt tid.

Löner: ungefärligt angifna: 50—100 kr pr månad.

Arbetstillgång: Dålig.

Undervisning.

Abnormskolor.

Läroanstalter för blinda.

Utbildningsanstalter för undervisare: Tomteboda blindinstitut, adr. Tomteboda. *Inträdesfordringar:* Folkskoleseminarie- eller motsvarande utbildning. *Utbildningstid:* för ämneslärarinna 1 år, för handarbetslärarinna $\frac{1}{2}$ år. *Undervisningen* afgiftsfri. Elev erhåller fri bostad och kan påräkna stipendium å 300—600 kr.

Löner för lärarinnor: Ämneslärarinna: begynnelselönen 1,500—2,000 kr., slutlön 2,250—2,750 kr. Handarbetslärarinna: begynnelselönen 1,500 kr., slutlön 2,100 kr. — Fri bostad.

Pension.

Arbetsstillgång: Ytterst begränsad.

Läroanstalter för döfstumma.

Utbildningsanstalter för undervisare: Seminariet å Manilla, Stockholm, 1 år jämte 1 års profkurs vid någon af döfstumskolorna i riket. (Manilla, Växjö, Lund, Vänersborg, Örebro, Gäfle, Härnösand.) *Inträdesfordringar:* Folkskoleseminarium eller högre lärarinneseminarium. *Undervisningen* afgiftsfri. Elev erhåller fri bostad under seminarieåret.

Löner för lärarinnor: Tillförordnad lärarinna: 1,400—1,600 kr. Ordinarie lärarinna: begynnelselönen 1,600—1,800 kr., slutlön 2,200—2,550 kr.

Pension.

Arbetsstillgång: God.

Uppfostringsanstalter för sinnesslöa.

Utbildningsanstalter för lärarinnor: Seminarium för utbildande af lärarinnor för sinnesslöa barn, adr.: Slagsta, Stockholm 2. *Inträdesfordringar:* Småskolelärarinneseminarium eller minst 6 klasser i elementarskola. *Utbildningstid:* 2 år. *Undervisningen* afgiftsfri. Elev erhåller fri bostad och fritt vivre.

Löner för lärarinnor: Begynnelselönen 400—500 kr., slutlön 700—800 kr. (efter 15 år). Allt fritt.

Arbetsstillgång: God.

Arbetsstugor för barn.

Utbildning för lärarinnor: Centralkommittén för Stockholms arbetsstugor anordnar vanligen i september en kurs på 4 veckor. Fri undervisning för lärarinnor från landsorten; lärarinnor från Stockholm erlagga afgift. Kursen, som ej är obligatorisk men önskvärd, är uteslutande afsedd för varande eller blifvande arbetsstugelärarinnor.

Löner för lärarinnor: Låga varierande, undervisningen delvis frivillig.

Flick- och Samskolor.

Utbildningsanstalter för lärarinnor:

Universitet och högskolor (Uppsala, Lund, Stockholm, Göteborg).

Inträdesfordran: studentexamen. Afläggande af *filosofisk ämbetsexamen* (se Stadgan angående filosofiska examina §§ 13—17 och filosofiska fakulteternas studiehandböcker) jämte genomgående af profärskurs vid högre allmänt läroverk meddelar »högre kompetens».

K. Högre lärarinneseminarium, Stockholm, Riddaregatan 5, meddelar »högre kompetens». *Inträdesfordringar:* särskild inträdespröfning (se vidare seminariets senast utgifna årsredogörelse); ålder: lägst 18 år. *Utbildningstid:* 3 år,

undervisningen afgiftsfri. För dem som genomgått den obligatoriska kursen och ytterligare önska utbilda sig till facklärarinnor, är vid seminariet anordnad en fjärde årskurs, likaledes afgiftsfri.

Privata Högre lärarinneseminarium, Riddaregatan 23.

En lägre kurs, meddelar »lägre kompetens», afsedd att utbilda lärarinnor för hem samt för skolans lägre och mellersta klasser. *Inträdesfordringar*: afgångsbetyg från högre flickskola eller motsvarande kunskaper; ålder: lägst 18 år. *Utbildningstid*: 2 år. *Kursavgift*: 600 kr.

En högre kurs, meddelar »högre kompetens», afsedd för dem som genom specialstudier önska utbilda sig för undervisning på skolans högre stadier. *Inträdesfordringar*: afgångsbetyg från seminariets lägre kurs, jämte vitsord om undervisningsvana. *Utbildningstid*: minst 1 år. *Kursavgift*: 300 kr. Afgångsbetyg från högre kursen medför samma rättigheter och förmåner som afgångsbetyg från K. högre lärarinneseminarium i Stockholm (med undantag af rätt att varda anställd vid folkskoleseminarium, i hvilket afseende K. M:ts beslut ännu icke föreligger).

Anna Sandströms högre lärarinneseminarium, Stockholm, Karlavägen 1 a, meddelar »högre kompetens», utbildar lärarinnor för flick- och samskolornas behof, särskildt facklärarinnor i humanistiska ämnen och geografi. *Inträdesfordringar*: afgångsbetyg från högre flickskola eller motsvarande kunskaper; ålder: lägst 18 år. *Utbildningstid*: 3 år. *Kursavgift*: beroende af ämnenas antal, dock högst 900 kr. Afgångsbetyg från seminariet medför samma rättigheter och förmåner som afgångsbetyg från K. högre lärarinneseminarium i Stockholm (med undantag af rätt att söka tjänst vid folkskoleseminarium, i hvilket afseende K. M:ts beslut ännu icke föreligger).

Privata högre lärarinneseminarium i Lund, meddelar »högre kompetens» och har till uppgift att utbilda lärarinnor för de högre flickskolorna, samskolorna och hemmen. *Inträdes-*

fordringar: afgångsbetyg från högre flickskola eller motsvarande kunskaper; ålder: lägst 18 år. *Utbildningstid*: 3 år. *Kursavgift*: 900 kr. Afgångsbetyg från seminariet medför samma rättigheter och förmåner som afgångsbetyg från K. högre lärarinneseminarium i Stockholm (med undantag af rätt att varda anställd vid folkskoleseminarium, i hvilket afseende K. M:ts beslut ännu icke föreligger).

Högre lärarinneseminarium vid Stiftelsen Kjellbergsska flickskolan, Göteborg, Södra Vägen 23, meddelar »högre kompetens» och utbildar lärarinnor för högre flick- och samskolor samt kommunala mellanskolor. *Inträdesfordringar*: afgångsbetyg från högre flickskola eller motsvarande kunskaper; ålder: lägst 17 år. *Utbildningstid*: 3 år. *Kursavgift*: 900 kr. Afgångsbetyg från seminariet medför samma rättigheter och förmåner som afgångsbetyg från K. högre lärarinneseminarium i Stockholm (med undantag af rätt att varda anställd vid folkskoleseminarium, i hvilket afseende K. M:ts beslut ännu icke föreligger).

Löner för lärarinnor:

Vid statens samskolor:

(Kompetensfordringar: 3-årig kurs vid K. högre lärarinneseminarium i Stockholm eller därmed jämställt seminarium; se vidare Läroverksstadgan § 186.)

Första lärarinna: 1:a lönegraden 2,000 kr., 2:a 2,500 kr.
Ordinarie lärarinna: 1:a lönegraden 1,500 kr., 2:a 2,000 kr.

Vid statsunderstödda enskilda läroanstalter:

Föreståndarinna: 1:a lönegraden 2,000 kr., 2:a 2,300 kr. jämte bostad eller hyresersättning. Ämneslärarinna: a) med »högre kompetens»: 1,400 kr. i lägsta, 2,000 kr. (efter 10 år) i högsta lönegraden; b) med »lägre kompetens»: 1,200 kr. i lägsta, 2,000 kr. (efter 15 år) i högsta lönegraden.

Vid kommunala mellanskolor:

Ordinarie ämneslärarinna: 1,600 kr. i lägsta, 2,200 kr. (efter 15 år) i högsta lönegraden jämte fri bostad och

bränsle eller ersättning därför. Extra ordinarie eller vikarierande lärarinna med full tjänstgöring: 1,600 kr.

Vid högre folkskolor:

Ordinarie ämneslärarinna: 1,400 kr. i lägsta, 2,000 kr. (efter 15 år) i högsta lönegraden.

Pension.

Arbetsstillgång: God.

Folkskolor.

Utbildningsanstalter för lärarinnor:

Statens folkskoleseminarier för lärarinnor (Stockholm, Kalmar, Landskrona, Skara, Falun, Umeå). *Inträdesfordringar:* se Stadgan för folkskoleseminarierna §§ 32–37. Studentexamen berättigar till inträde i seminariets fjärde klass. Ålder: 16–26 år. *Utbildningstid:* 4 år. *Undervisningen* afgiftsfri.

Stockholms privata folkskolelärarinneseminarium, Stora Badstugatan 28. *Inträdesfordringar:* Genomgången kurs vid Ateneums för flickor småskoleseminarium eller motsvarande utbildning. Ålder: 17–26 år. *Utbildningstid:* 3 år. *Kursavgift:* 900 kr.

Göteborgs kvinnliga folkskoleseminarium, Viktoriagatan 3. *Inträdesfordringar:* God allmänbildning (elementära kurser i vanliga svenska skolämnen enligt seminariets prospekt). Ålder: lägst 18 år. *Utbildningstid:* 3 år. *Kursavgift:* 900 kr.

Löner för lärarinnor: Enligt lag får begynnelselönen ej understiga 900 kr. och slutlönen ej 1,200 kr. Till dessa förmåner komma bostad och vedbrand.

För ordinarie folkskolelärarinnor i städerna utgår begynnelselönen med 1,275–1,700 kr., slutlönen med 1,675–2,400 kr.

Extra ordinarie folkskolelärarinnor uppbära 1,100–1,500 kr.

Med ordinarie tjänst följer rätt till pension.

Afgångsbetyg från folkskoleseminarium berättigar till anställning som ämneslärarinna vid statsunderstödda enskilda läroverk med lönetursberäkning enligt *lägre* löneskalan, samt under vissa villkor som ordinarie lärarinna vid kommunala mellanskolor och högre folkskolor (se Flick- och Samskolor sid. 11).

Arbetsstillgång: God.

Folkskoleseminarier.

Kvinnliga adjunkter.

Kompetensfordringar: Akademisk examen jämte profårskurs eller 3-årig kurs med på visst sätt kvalificerade betyg vid K. högre lärarinneseminarier i Stockholm. Ålder: lägst 23 år. Se vidare Folkskoleseminariestadgan § 17 mom. 1 och 2.

Löner: begynnelselönen 2,100 kr., slutlönen 3,600 kr.

Pension.

Kindergarten.

Utbildningsanstalter för kindergartnlärarinnor:

Kindergarten-Seminarium, Stockholm, Kommendörsgatan 25.

Fröbelinstitutet, Norrköping.

Örebro Kindergarten.

Inträdesfordringar: högre flickskola eller motsvarande utbildning. Ålder: lägst 18 år. *Utbildningstid:* 2–3 terminer. *Kursavgift:* 100–250 kr.

Löner för kindergartnlärarinnor (ungefärligen angifna): Vid skola: från 500 till 1,200 kr. eller 400 kr. och därutöver och allt fritt; vid kindergartnen vid bruk eller liknande: från 400 kr. och allt fritt eller 900–1,200 kr. och därutöver samt fri bostad; i familj: från 350 kr. och allt fritt.

Arbetsstillgång: kindergartnenverksamheten är för ny för att medge ett allmänt omdöme om arbetsstillgång.

Skolkök och landthushållningsskolor.

Utbildningsanstalter för lärarinnor i huslig ekonomi:¹

K. Högre Lärarinneseminiariets Hushållsskola, Stockholm, Riddaregatan 10. *Inträdesfordringar*: högre flickskola eller ett statens seminarium jämte föregående praktisk utbildning. Ålder: lägst 20 år. *Utbildningstid*: 3 terminer. *Undervisningen* afgiftsfri.

Atencums skolköksseminarium, Stockholm, Stora Badstugatan 28. *Inträdesfordringar*: högre flickskola eller seminarium jämte föregående praktisk utbildning. Ålder: lägst 20 år. *Utbildningstid*: 3 terminer. *Kursafgift*: 300 kr.

* **Fackskolan för huslig ekonomi**, Uppsala. *Inträdesfordringar*: högre flickskola eller folkhögskola. Ålder: 19—31 år. *Utbildningstid*: 3—5 terminer. *Kursafgift*: 250—300—440 kr.

* **Fredrika-Bremer-Förbundets Landthushållningsskola för utbildande af lärarinnor**, Rimforsa, Östergötland. *Inträdesfordringar*: högre flickskolebildning eller folkhögskolekurs. Ålder: lägst 20 år. *Utbildningstid*: 2 år. *Kursafgift*: 1,200 kr. hvarti ingår inackorderingsafgift.

Göteborgs Skolköks-Seminarium, Göteborgsskolan, Molinsgatan. *Inträdesfordringar*: seminarium eller god allmänbildning och någon undervisningsvana jämte ådagalagd duglighet i husliga göromål. Ålder: 20—30 år. *Utbildningstid*: 3 terminer. *Kursafgift*: 75 kr.

Rodenstamska Skolans Fackafdelning för utbildning af lärarinnor i huslig ekonomi och slöjd, Hudiksvall. *Inträdesfordringar*: högre flickskola eller seminarium. Ålder: lägst 18 år. *Utbildningstid*: 3 terminer. *Kursafgift*: 225 kr. (tillkommer 65 kr. pr månad i inackordering).

¹ Vid de med * betecknade skolorna utbildas äfven lärarinnor i landthushållning.

August Abrahamsons Stiftelse, Nääs, Floda station. En kortare kurs för folk- och småskollärarinnor.

Löner för skolkökslärarinnor:

- 1) Vid folkskolor i Stockholm, Göteborg och Malmö: biträdande lärarinna 1,050 kr., föreståndarinna begynnelselön 1,350 kr., slutlön 2,100 kr.;
- 2) å öfriga orter i allmänhet lägre löner. Vid privatskolor etc. mycket växlande lönebelopp.

Arbetsstillgång: Ganska god.

Slöjd.

Utbildningsanstalter för slöjdlärarinnor:

Hulda Lundins slöjdseminarium, Stockholm, Banérgatan 31. *Kursafgift*: 250 kr.

Andrea Eneroths handarbetsskola, Stockholm, Karduanmakaregatan 8 B. *Kursafgift*: 150 kr.

Maria Nordenfelts kvinnliga yrkesskola, Göteborg, Viktoria-gatan 3. *Kursafgift*: 50 kr. pr termin.

Fackskolans för huslig ekonomi i Uppsala lärarinnekurs i handarbete. Lärarinnekurs i huslig ekonomi med handarbete. *Utbildningstid*: 5 terminer. *Kursafgift*: 440 kr.

Oivannämnda läroanstalters elever äga rätt till lönetursberäkning vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, om de hafva af-lagt godkänd realskoleexamen, eller med godkända betyg genomgått näst högsta klassen af flickskola, som har fem klasser öfver folkskolan, eller styrkt sig hafva motsvarande utbildning, samt vid inträdet på seminariet fyllt 19 år.

Utbildningstid minst 36 veckor.

Handarbelets Vänners högre kurs för handarbetslärarinnor, Stockholm, 5 Birger Jarlsgatan. 1 termin. Afgift 100 kr.

August Abrahamsons Stiftelse, Nääs, Floda station. Slöjdkursen, 6 veckor, företrädesvis för lärare och lärarinnor. Afgift för inackordering under en kurs c:a 70 kr.

Birgittaskolans lärarinnekurs för klädsömnad, Regeringsgatan 19—21. Kursens längd: 6 månader. *Kursavgift*: 180 kr. *Inträdesfordringar*: elementarbildning och 2 referenser.

Löner för lärarinnor:

Vid statsunderstödda flickskolor uppbär handarbetslärarinna 50 kr. pr veckotimme i lägsta, 70 kr. i högsta lönegraden.

Slöjdlärlarinna vid folkskoleseminarium: begynnelselö 1,000 kr., slutlön 1,200 kr.

Vid Stockholms folkskolor: extra ord. lärarinna 1,200 kr., ord. lärarinna begynnelselö 1,350, slutlön 1,800 kr.

Vid folkskolor i landsortsstäderna är slöjdlärlarinna vanligen likställd med kommunens småskolelärarinnor.

Pension.

Arbetsstillgång: Större efterfrågan än tillgång på platser.

Småskolor.

Utbildningsanstalter för småskolelärarinnor:

Af landsting eller stad upprättade småskoleseminarier, omkring 20 till antalet. *Inträdesfordringar*: god folkskolekurs, inträdespröfning. Ålder: 16—29 år. *Utbildningstid*: 1—2 år. *Undervisningen* afgiftsfri.

Statens småskoleseminarier:

Murjek, Jockmocks församling, med uppgift att utbilda lapsktalande undervisare. *Utbildningstid*: 2 år.

Haparanda, med uppgift att utbilda finsktalande undervisare. *Utbildningstid*: 3 år.

Inträdesfordringar: god folkskolekurs, inträdespröfning. Ålder: 16—29 år. *Undervisningen* afgiftsfri.

Privata småskoleseminariet vid Ateneum för flickor, Stockholm, Stora Badstugatan 28.

Småskoleseminariet vid Högre elementarläroverket för flickor, Uppsala.

Göteborgs privatseminarium.

Enskilda seminarierna i Malmö, Halmstad, Borås, Åmål, Skara, Hagaström.

Inträdesfordringar: god folkskolekurs, inträdespröfning. Ålder: 16—29 år. *Utbildningstid*: 1½—2 år. *Kursavgift*: 90—400 kr.

Löner: Enligt lag får begynnelselö för *examinerad småskolelärarinna* icke understiga 500 kr. och slutlön 680 kr.

För småskolelärarinnor i landsortsstäderna utgår begynnelselö med 750—1,200 kr. och slutlön med 990—1,650 kr.

Pension.

Arbetsstillgång: God.

Teckning.

Utbildningsanstalt för teckningslärarinnor:

Tekniska skolan, Stockholm, Mästersamuelsgatan 44. *Inträdesfordringar* vid lärarkursen: realskoleexamen eller motsvarande kunskaper, förkunskaper i teckning. Ålder: lägst 18 år. *Utbildningstid*: minst 3 år. *Terminavgift*: 25 kr.

Löner för lärarinnor:

Vid statsunderstödda flickskolor 60 kr. pr veckotimme i lägsta lönegraden, i högsta 80 kr.;

Vid folkskoleseminarierna begynnelselö 1,000 kr., slutlön 1,400 kr.;

Vid Stockholms folkskolor begynnelselö 1,500 kr., slutlön 2,100 kr.

Pension.

Arbetsstillgång: Större efterfrågan än tillgång på platser.

Sjukvård, hälsovård.

Läkare.

Utbildning: studentexamen å reallinjen med minst betyget godkänd i fysik, biologi, matematik och kemi.

Den medicinska studiekursen består af en *teoretisk* del — t. o. m. medicine kandidatexamen — med undervisningen förlagd till Karolinska institutet i Stockholm eller till Uppsala eller Lunds universitet samt en *praktisk* del — t. o. m. medicine licentiatexamen — hufvudsakligen förlagd till Karolinska institutet och Stockholms kliniker.

Utbildningstid (efter mogenhetsexamen): minst $7\frac{1}{2}$ —8 år.

Apotekare.

Utbildning: mogenhetsexamen, 2 års elevkurs å stamapotek, $\frac{1}{2}$ års studier vid Farmaceutiska institutet, Stockholm, för afläggande af farmacie kandidatexamen. (*Afgifter:* omkring 150 kr.) 1 års tjänstgöring å apotek. 2-årig kurs vid Farmaceutiska institutet för afläggande af apotekareexamen. Ny kurs börjar hvarterannat år. (*Afgifter:* omkring 250 kr.)

Löner: Elev erhåller 100 kr. pr månad; *Examinerad farm. kandidat* 2,100—2,400 kr. pr år; *Examinerad apotekare* begynnelselön 2,800—3,000 kr. pr år.

Arbetsstillgång: Ganska god.

Tandläkare.

Utbildning:

Dels vid

Karolinska institutet, där den teoretiska undervisningen meddelas under minst 1 år, dels vid

Tandläkareinstitutet, dit den praktiska utbildningen är förlagd under 2 år. *Kompetensfordringar:* Studentexamen, med minst betyget godkänd i ämnena kemi och fysik. *Studietid:* minst 6, vanligen 7 å 8 terminer. *Kostnader:* examens- och föreningsavgifter m. m. 800—900 kr. Instrument under utbildningstiden högst 1,000 kr.

Gymnaster.

Utbildningsanstalter:

Gymnastiska Centralinstitutet. *Inträdesfordringar:* god hälsa, afgångsbetyg från 8-klassig flickskola; ålder: 20—29 år. *Utbildningstid:* 2 år. *Undervisning* afgiftsfri.

Dr J. Arvedsons kurs i sjukgymnastik och massage samt pedagogisk gymnastik. *Inträdesfordringar:* god hälsa, afgångsbetyg från 8-klassig flickskola med betyg i geometri, fysik och kemi; ålder: 18—30 år. *Utbildningstid:* 2 år. *Kursavgift:* 1,300 kr. jämte 150 kr. för anatomikurs.

Sydsvenska Gymnastikinstitutet, Lund. *Inträdesfordringar:* god hälsa, kunskaper motsvarande inträdesfordringarna till högre lärarinneseminariet; ålder: ej öfver 28 år. *Utbildningstid:* 2 år. *Kursavgift:* 1,000 kr. jämte 150 kr. för anatomikurs.

Löner: Gymnastiklärarinna:

Vid statsunderstödda flickskolor: 60 kr. pr veckotimme i lägsta lönegraden, i högsta 80 kr.;

Vid folkskoleseminarier: begynnelselön 900 kr., slutlön 1,300 kr.;

Vid Stockholms folkskolor: 1,200 kr.

Sjukgymnaster: mycket varierande inkomster.

Arbetsstillgång: Någorlunda god.

Sjuksköterskor.

Utbildningsanstalter:

Sophiahemmet, Stockholm. *Inträdesfordringar*: protestantisk trosbekännelse, god hälsa, nöjaktig skolbildning, genomgången profkurs vid anstalten; ålder: 21—35 år. *Utbildningstid*: 3 år. *Kursavgift*: 150 kr. Elev erhåller fri bostad och kost samt under tredje året i lön 250 kr.

Röda korsets sjuksköterskehem, Stockholm. *Inträdesfordringar*: evangelisk trosbekännelse, god hälsa, elementarskolbildning eller motsvarande; ålder: 21—30 år. *Utbildningstid*: 2 år. *Kursavgift*: 350 kr. Elev förbinder sig att 1½ år utöver lärotiden arbeta i sjukvård i hemmets tjänst samt att i händelse af krig tjänstgöra vid sjukvård i fält.

Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm. *Inträdesfordringar*: god hälsa, elementarskolbildning eller motsvarande; ålder: 21—33 år. *Utbildningstid*: 2 år. *Kursavgift*: 365 kr. Elev erhåller fri bostad och kost samt under andra året 125 kr. i lön.

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg. *Inträdesfordringar*: god hälsa, elementarskolbildning eller motsvarande; ålder: 21—35 år. *Utbildningstid*: 2 år. *Kursavgift*: 365 kr. Elev erhåller fri bostad och kost samt under andra året 150 kr. i lön.

Södra Sveriges sjuksköterskehem, Lund. *Inträdesfordringar*: god hälsa, elementarskolbildning, genomgången profkurs vid anstalten; ålder: 20—35 år. *Utbildningstid*: 2 år. *Kursavgift*: 500 kr., fri bostad och kost.

Akademiska sjukhuset, Uppsala. *Inträdesfordringar*: god hälsa, god skolbildning; ålder: 20—30 år. *Utbildningstid*: 2 år. *Kursavgift*: 400 kr., fri bostad och kost.

Länslasarett. Vid de flesta större länslasarett finnas utbildningskurser af varierande längd.

Löner (ungefärligt angifna).

Vid sjukhus och andra institutioner erhålla *föreståndarinnor* och *öfersköterskor* 600—700—800 kr. jämte bostad och kost, *sköterskor* 400—600 kr. jämte bostad och kost. *Distriktssköterskor* erhålla vanligen 600 kr. jämte fri kost under tjänstgöringsdagar samt dessutom 25 à 50 öre pr dag vid vård af icke epidemiska fall. *Privatsköterskor* med fullständig utbildning erhålla 3 kr. pr dag jämte fri kost.

Arbetsstillgång: God.

Barnmorskor.

Utbildningsanstalter:

Södra barnbördshuset, Stockholm, och **Göteborgs barnbördshus**. *Utbildningstid*: 1 år. *Inträdesfordringar*: se Kungl. Stadgan af den 18 okt. 1907 §§ 8 o. 9. Tryckta formulär för inträdesansökan tillhandahållas af Medicinalstyrelsens aktuarietkontor, Svartmangatan 9, Stockholm. *Utbildningskostnader*: alla omkostnader under kursen, utgifter för instrument inberäknade, beräknas uppgå till omkring 700 kr.

Löner: Af kommun anställd barnmorska: 300—500 kr. jämte 1—5 kr. för hvarje tjänstgöring samt fri bostad och vedbrand.

Pension.

För barnmorskor med privatpraktik äro inkomsterna mycket varierande.

Socialt arbete.

Utbildningskurser:

Svenska Fattigvårdsförbundets utbildningskurs för blifvande föreståndare och föreståndarinnor vid fattigvårds- och barnavårdsanstalter; närmare upplysningar å Svenska Fattigvårdsförbundets byrå, Stockholm, Lästmakaregatan 6.

Centralförbundets för socialt arbete utbildningskurs för personer, som vilja egna sig åt bostads- och hemarbetsinspektion, fosterbarnsinspektion och annat barnavårdsarbete m. m.; närmare upplysningar å Centralförbundets för socialt arbete byrå, Stockholm, Lästmakaregatan 6.

Ofvannämnda kurser äro ej obligatoriska, men rekommenderande att hafva genomgått.

Diakonissanstalten, Ersta, Stockholm. Diakonissanstaltens hufvudändamål är att utbilda unga kvinnor för församlings- och fattigvård. *Inträdesfordringar*: evangelisk-luthersk trosbekännelse, god hälsa samt en varm vilja att tjäna de fattiga och sjuka; ålder: 20—40 år. *Utbildningstid*: 4 år. *Undervisningen* afgiftsfri; under lärotiden erhålles fri bostad och kost.

Samariterhemmet, Uppsala. Samariterhemmet arbetar efter liknande principer som Diakonissanstalten. *Inträdesfordringar* = Diakonissanstaltens; ålder: 20—30 år. *Utbildningstid*: för diakonissor 3—4 år; för församlingssystrar $1\frac{1}{2}$ år. *Undervisningen* är för diakonisselev afgiftsfri; blifvande församlingssystemer erlägger en kursafgift af 200 kr. Fri bostad och kost erhålles under utbildningstiden.

Elsa Borgs hem, Stockholm, Borgmästaregatan 6. Hemmets ändamål är att utbilda kristligt sinnade unga kvinnor för inre och yttre missionsverksamhet samt för fattigvård. *Utbildningstid*: 7 månader. *Kursafgift*: 50 kr. Elev erhåller fri bostad och kost.

Fattigvård, Barnavård.

Diakonissor, församlingssystrar: *Utbildning* vid *Diakonissanstalten*, Ersta, Stockholm, *Samariterhemmet*, Uppsala, eller i *Elsa Borgs hem*; se ofvan. *Löner*: 300—400 kr. pr år jämte bostad och, då kost ej erhålles, 40—50 kr. pr månad i ersättning härför.

Föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid barnavårdsanstalter i större städer, såsom barnhem, asyler och uppfostringsanstalter. *Kompetensfordringar*: kunskap i praktisk och teoretisk barnavård, hushållsgöromål, sjukvård och enklare bokföring, fallenhet för barnuppfostran jämte förmåga att ordna arbeten. *Löner*: 400—1,200 kr., vanligen allt fritt; på en del platser ålderstillägg och pension.

Föreståndarinnor vid fattigvårdsanstalter på landet såsom fattigårdar och ålderdomshem. *Kompetensfordringar*: som ofvan (m. u. a. barnavård) samt vana vid landthushåll. *Löner*: 350—500 kr. och allt fritt.

Öfversköterskor, sjukvårdsförestånderskor och sjuksköterskor vid större fattigvårdsanstalter. *Kompetensfordringar*: fullständig utbildningskurs i sjukvård samt i vissa fall kunskap i husmoderliga sysslor. *Löner*: 500—1,000 kr. och allt fritt; på en del platser ålderstillägg och pension.

Husmödrar vid större fattigvårdsanstalter. *Kompetensfordringar*: vana vid husmoderliga sysslor, kunskap i matlagning, förmåga att leda folk, kunskap i bokföring. *Löner*: 400—900 kr. och allt fritt; på en del platser ålderstillägg och pension.

Arbets- och tvättförestånderskor vid större fattigvårdsanstalter. Kompetensfordringar: kunskap i tillskärning, sömnad, tvättning och strykning, vana vid bedömande af material, förmåga att leda folk, kunskap i enklare bokföring. *Löner:* 300—1,000 kr. och allt fritt.

Barnavårdarinnor vid barnhem och fattigvårdsanstalter. Kompetensfordringar: kunskap i barna- och sjukvård. *Löner:* 250—500 kr. och allt fritt.

Inspektion.

Barnavårdsinspektriser. Kompetensfordringar: praktisk och teoretisk kunskap i barna- och sjukvård, vana vid social verksamhet i allmänhet. (Se Centralförbundets för socialt arbete utbildningskurs, sid. 22.) *Löner:* i Stockholm 1,800—2,400 kr.

Bostadsinspektriser. Kompetensfordringar: kunskap i bostadshygien och byggnadslära samt praktik i fattigvård och social verksamhet; rekommenderande är alltid lärarinnekompetens i huslig ekonomi, sjuksköterskeutbildning, genomgående af Centralförbundets för socialt arbete utbildningskurs (se sid. 22) och byggnadsyrkesskola. *Löner:* 1,200—1,800—2,400 kr.

Statens verk.

Departement och Centrala ämbetsverk.

Vid 1910 års riksdag uppfördes för 1:sta gången ett s. k. »skrifbiträde» å ordinarie stat. Vid samma riksdag uppfördes sedermera å stat ytterligare 2 skrifbiträden och vid de följande 2 riksdagarna hafva i anledning af eller i direkt sammanhang med löne regleringar för resp. verk å ord. stat uppförts skrifbiträden till antal, som torde närma sig hundratalet. Dock återstå ännu många verk, där löne regleringar ej utförts.

Löner:

Skrifbiträde af lägre aflöningsgrad: begynnelselönen 1,200, slutlönen 1,600 kr.

Skrifbiträde af högre aflöningsgrad: resp. 1,600 och 2,000 kr.

Daglig arbetstid af 6 timmar.

Kompetensfordringar i allmänhet ej fastställda, men för den högre aflöningsgraden torde i regel fordras minst 8 kl. flickläroverk eller därmed jämförliga kunskaper samt den för de resp. verken erforderliga specialutbildningen. För skrifbiträde af lägre aflöningsgrad blir en tydlig och välvårdad handstil samt färdighet i maskinskrifning och stundom stenografi af särskild vikt.

Den ord. anställningen föregås gifvetvis af en extra tjänstetid af varierande längd och torde aflöningsförmånerna under denna tid utgöra i regel lägst 60 och högst 135 kr. pr månad.

Vid så godt som alla ifrågavarande verk torde kvinnor f. n. vara anställda, ehuru i ord. tjänst ännu endast vid en del af dem.

Skrifbiträden af *såväl högre som lägre aflöningsgrad* finnas f. n. uppförda å stat inom Armeövervaltningen, Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen, Kammarkollegium, Statskontoret, Kommerskollegium, Kammarrätten, Kungl. Biblioteket, Öfverstyrelsen för Rikets allm. läroverk, Domänstyrelsen, Socialstyrelsen m. fl., samt

endast af *lägre aflöningsgrad* inom nedre Justitierevisionen, Hofrätterna, Fångvårdsstyrelsen, Generaltullstyrelsen m. fl. likasom äfven vid Generalpoststyrelsen, ehuru dagliga arbetstiden vid detta verk är 7 timmar och lönerna fördenskull 1,400—1,800 kr. för år.

En särställning intager **Postsparbanken**. Daglig arbetstid 7 timmar. Kompetensfordringar — utöfver ofvannämnda skolbildning — genomgåendet handelsinstitut, handels- eller bokhållerikurs med minst godkända kunskaper i bokhålleri, handelskorrespondens och allm. kontorsgöromål. Specialutbildning under en synnerligen lång extra tjänstetid.

Å stat äro uppförda:

kontorsskrifvare med aflöningsförmåner lika med postexpeditörer (se Posten) samt

skrifbiträden, som i regel vinna befordran till kontorsskrifvare och för hvilka kompetensfordringarna fördenskull äro desamma.

Löner: 1,400—1,800 kr.

Pension.

Posten.

Kvinnor tjänstgöra i allmänhet som *biträdande postexpeditörer, postexpeditörer* och *1:ste postexpeditörer*; dessutom äger kvinna rätt till anställning som *postmästare* vid IV:e och III:e klassens postkontor.

Inträdesfordringar: mogenhetsexamen eller realskoleexamen, eller afgångsbetyg från flickskola med realskolas kompetens med godkända betyg i modersmålet, tyska, franska, geografi och matematik samt omkring 2-årig postelevkurs, omfattande profjtjänstgöring, teoretisk elevkurs och praktisk utbildningskurs.

Löner: Postmästare 2,700—3,400 kr.; 1:e postexpeditör 1,900—2,500 kr.; postexpeditör 1,500—2,100 kr.; biträdande postexpeditör 1,050—1,500 kr.

Pension.

Statens Järnvägar.

Kvinnor äga rätt till anställning som *bokhållare, kontorsskrifvare* och *kontorsbiträden*.

Inträdesfordringar:

Bokhållare och *kontorsskrifvare*: realskoleexamen med godkända betyg i svenska, tyska, engelska, franska, geografi och matematik, eller afgångsbetyg från statens normalskola eller därmed jämnställt läroverk.

Kontorsbiträden: goda folkskolekunskaper. Ålder: 18—30 år.

Löner: Bokhållare 1,500—2,100 kr. jämte 600—650 kr. i bostadsersättning; kontorsskrifvare 1,080—1,800 kr. jämte 400 kr. i bostadsersättning; kontorsbiträden 840—1,140 kr. med högst 400 kr. i bostadsersättning.

Pension.

Telegrafien.

Kvinnor äga rätt till anställning som *kommissarier V—VII kl., telegrafister, e. o. telegrafister, kontorsskrifvare, kassörer* och *bokhållare*.

Inträdesfordringar:

Telegrafist: godkända betyg i modersmål, aritmetik, geografi, engelska, franska och tyska i realskoleexamen eller afgångsbetyg från statens normalskola för flickor eller därmed jämnställt läroverk samt genomgången telegrafistkurs c:a 3 månader. Ålder: 17—20 år.

Kontorsskrifvare: realskoleexamen eller afgångsbetyg från högre flickskola.

Kassör: realskoleexamen och goda kunskaper i bokföring.

Bokhållare: god folkskolebildning och goda kunskaper i bokföring.

Löner: Kommissarie 1,050—1,800 kr. jämte uppbördsprovision och fri bostad eller hyresbidrag; telegrafist 1,260—2,100 kr.; e. o. telegrafist 960—1,140 kr.; kassör 1,140—2,100 kr.; kontorsskrivare 1,260—1,950 kr.; bokhållare 1,020—1,650 kr.

Pension.

Rikstelefon.

Kvinnor äga rätt till anställning som *lokal-, landslinje- och interurban-telefonister* samt *vaktföreståndare*.

Inträdesfordringar: fullständig folkskolekurs. C:a 7 månaders tjänstgöring som elev. Ålder: 17—20 år.

Löner: E. o. telefonist 45—70 kr. pr månad; ord. telefonist 80—115 kr. pr månad; vaktföreståndare 105—175 kr. pr månad.

Pension.

Efter 5 år är den extra personalen skyldig att afgå och erhålles då en *gratifikation* af 300 kr.; e. o. telefonist, som anses lämplig för arbetet, erbjudes dock vanligen ordinarie tjänst.

Stockholmstelefon.

Kvinnor äga rätt till anställning som extra och ordinarie telefonister, föreståndarinnor samt kontorsbiträden.

Inträdesfordringar: fullständig folkskolekurs. C:a 200 timmars tjänstgöring som elev. Ålder: 16—21 år.

Löner: Telefonistelev: 10 öre pr timme. Telefonist: under elevåret 25 öre pr timme; från början af 1:a kalenderåret

27 öre pr timme, hvarefter 2 öres förhöjning per timme och år erhålles t. o. m. 6:te året. 6 å 7 timmars daglig tjänstgöring. Föreståndarinna och kontorsbiträde (rekryteras som regel från telefonistkåren): 90 kr. pr månad med successiv ökning.

Pension: 200 kr. pr år efter 40 lefnads- och 20 tjänsteår.

En gratifikation af 1,000 kr. erhålles af telefonist, som afgår efter minst 10 års tjänstgöring.

Bibliotek.

Statens bibliotek.

För anställning som tjänsteman i Kungl. Biblioteket samt universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund erfordras: studentexamen på latinlinien, licentiatexamen inom en fakultet eller ock filosofisk kandidat- eller ämbetsexamen jämte kandidatexamen inom annan fakultet samt minst tre månaders profjtjänstgöring.

Löner: Amanuens 1,200—1,500 kr.

De högre tjänsterna äro ännu icke tillgängliga för kvinnor.

Möjlighet till anställning finnes dessutom vid **kommunala och församlingsbibliotek**. Kompetensfordringar olikartade; lönerna växlande, i allmänhet låga.

Arbetsstillgång: ytterst begränsad.

Handels-, Bank- och Kontors- verksamhet.

Handelsundervisningsanstalter.

Handelshögskolan, Stockholm. *Inträdesfordringar*: studentexamen eller afgångsbetyg från högre handelsläroverk eller teknisk elementarskola eller motsvarande kunskaper. *Utbildningstid*: 2 år. *Kursafgift*: 550 kr. (hvaraf terminsafgifter 500 kr., inskrifningsafgift 25 kr., examensafgift 25 kr.).

Statsunderstödda handelsskolor:

Frans Schartaus Praktiska Handelsinstitut, Stockholm. Tvåårig kurs. *Inträdesfordringar*: realskoleexamen eller ungefär motsvarande kunskaper. *Kursafgift*: 450 kr. — Ettåriga kurser. *Inträdesfordringar*: studentexamen eller åtminstone betyg från 2:dra realklassen i allmänt läroverk eller motsvarande kunskaper. *Kursafgift*: 225 kr.

Göteborgs Handelsinstitut. Tvåårig kurs. *Inträdesfordringar*: vid inträdespröfning ådagalagda kunskaper motsvarande 5:e klassens vid statsläroverken; sökande, som med goda betyg aflagt realskoleexamen eller afgångsexamen med normal-skolekompetens kan vinna inträde utan pröfning. *Kursafgift*: 600 kr. — Ettårig kurs. *Inträdesfordringar*: Studentexamen eller motsvarande kunskaper. *Kursafgift*: 320 kr.

Helsingborgs Högre Handelsinstitut. Tvåårig kurs. *Inträdesfordringar*: realskoleexamen eller vid inträdespröfning ådagalagda motsvarande kunskaper i svenska, engelska, tyska, räkning och geografi. *Kursafgift*: 500 kr. — Ettårig kurs. *Inträdesfordringar*: studentexamen eller betyg från 2:dra gymnasialringen eller vid inträdespröfning ådagalagda motsvarande kunskaper. *Kursafgift*: 300 kr.

Malmö Högre Handelsinstitut. Tvåårig kurs. *Inträdesfordringar*: afgångsbetyg från högre flickskola eller vid inträdespröfning ådagalagda nöjaktiga kunskaper i svenska, tyska, engelska, räkning och geografi. *Kursafgift*: 500 kr. — Ettårig kurs. *Inträdesfordringar*: studentexamen eller motsvarande kunskaper. *Kursafgift*: 300 kr.

Vid samtliga statsunderstödda handelsskolor finnas ett antal frielevplatser samt elevplatser med nedsatt afgift.

Dessutom finnes ett stort antal privata handelsskolor med kurser af olika längd. Vid några af dessa finnas särskilda bankkurser.

Löner, ungefärligt angifna:

Korrespondenter: 90—175 kr. pr månad, undantagsvis högre lön.

Bokförare: 100—150 kr. pr månad.

Kontorsbiträden: 75—100 kr. pr månad.

Arbetsstillgång: Större efterfrågan än tillgång på platser.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Förord	3
Praktiska yrken:	
Hemsysslor	5
Mejerihandtering	6
Trädgårdsskötsel	6
Hönsskötsel	7
Fotografering	7
Undervisning:	
Abnormskolor	8
Arbetsstugor för barn	9
Flick- och Samskolor.....	9
Folkskolor	12
Folkskoleseminarier.....	13
Kindergarten	13
Skolkök och landthushållningsskolor.....	14
Slöjd	15
Småskolor	16
Teckning	17
Sjukvård, hälsovård:	
Läkare	18
Apotekare	18
Tandläkare	19
Gymnaster.....	19
Sjuksköterskor	20
Barnmorskor	21
Socialt arbete:	
Fattigvård, Barnavård.....	23
Inspektion	24
Statens verk:	
Departement och Centrala ämbetsverk	25
Posten	26
Statens järnvägar.....	27
Telegrafan	27
Rikstelefon.....	28
Stockholmstelefon	28
Bibliotek	29
Handels-, Bank- och Kontorsverksamhet ..	30

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

BYRÅ

KLARABERGSGATAN 48.

Rikstel. 27 62.

Allm. tel. 48 16.

Upplysningsbyrån Allm. tel. 48 50.

Öppen: 11—4, sommarmånaderna 11—3; platsförmedlingen 12—4, sommarmånaderna 12—3.

Upplysningar lämnas kostnadsfritt rörande kvinnliga arbetsområden, utbildningskurser, löneförhållanden m. m. För utredningar afgift enligt öfverenskommelse.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS

SJUKSKÖTERSKEBYRÅ

TUNNELGATAN 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Tel.-adr.: *Sköterskebyrån.*

Byrån mottager sjukbud hela dagen; per telefon äfven nattetid.

Föreståndarinnan träffas säkrast kl. $\frac{1}{2}2$ — $\frac{1}{2}4$.

Pris: 25 öre.